

En samlet vurdering af bogen må først og fremmest påpege, at Vagn Skovgaard-Petersens bidrag som helhed ikke når op på de to andre forfatteres niveau. Faktisk er det lidt af en skuffelse at læse, når man tager forfatterens vægtige skolehistoriske bidrag i betragtning. Hvad angår Erik Nørres og Harry Haues bidrag, kan de begge karakteriseres som solide fremstillinger med oversigtskvaliteter. Som det turde være fremgået, giver Nørr og Haue mere, end bogens titel egentlig lægger op til, men Haue vel egentlig også mindre, fordi tilsynsmyndighedens politiske placering

og virksomhed ikke står så centralt i hans bidrag. Alle tre er erfarne skribenter, hvilket også afspejler sig i formidlingen, selv om Haue gav mig lidt at tænke på med følgende »oplysning« (s. 369): »Rent teknisk er timestyringsmodellen udmøntet i en bestemmelse i bekendtgørelsen om, at der som minimum skal anvendes 40 timer + 1.15 time pr. kursist som det minimale ugentlige lærerskematimeforbrug til de skematimer, der skal læses i henhold til bekendtgørelsens ugentlige timetal i de enkelte fag.« Der kan man bare se.

Claus Møller Jørgensen

OLDTID OG MIDDELALDER

Niels Lund: *Harald Blåtands død – og hans begravelse i Roskilde?* (Roskilde Museums Forlag, 1998). 80 s., 68 kr.

Der er gennem tiden spenderet megen skarp hjernevirksomhed på at analysere de mere eller mindre upålidelige og tilfældige oplysninger, som krønikerne afgiver om Danmark i vikingetiden. Forskerne har med god grund for længst forkastet sagaerne og Saxo og har siden holdt sig til de nogenlunde samtidige beretninger plus Adam af Bremen, som ganske vist først skrev i 1070'erne, men som angav Sven Estridsen som sin hjemmelsmand. Niels Lund peger på, at Sture Bolin, da han i 1960 skulle sammenfatte sin 30 år ældre forskning, mente, at »Adams sigte først og fremmest er at skrive en historisk sand skildring, derimod ikke en politisk pamflet«.

Det er Niels Lunds ærinde at analysere Adams oplysninger om Svends heden-

ske oprør imod sin fader Harald og dennes flugt til Jumne og død dér og begravelse i Helligtrefoldighedskirken i Roskilde, som han ifølge Adam selv havde grundlagt. I den nuværende domkirkes fire store korpiller er, angiveligt, begravet fire af kirkens stiftere, Harald, Sven Estridsen, Estrid og bisp Vilhelm, men ved åbningen af gravene var Haralds tom, hvad der hos enkelte forskere har fremkaldt en vis skepsis over for Adams oplysning. Det volder ikke Niels Lund nogen vanskelighed at påvise Adams almindelige upålidelighed som kilde til Haralds og Sven Tveskægs historie, hans fremstilling vrimler med usandsynligheder og er på en række punkter aldeles forvrøvlet eller påviselig forkert. Skildringen af Haralds død kan dog ikke umiddelbart karakteriseres på samme vis, men her rejser Niels Lund spørgsmålet, hvorfor Adam skrev sit værk, og peger på Bremersædets pressede situation i 1070'erne, hvor den danske kongemagt endnu engang viste

sig som en lidet villig samarbejdspartner. De mange forfalskede breve, som Bremerkirken producerede, uvist præcis hvornår, vidner om dens kamp for at holde på Norden ved at henvise til angivelige, ældre pavebreve.

Adam glorificerer Harald: Allerede før han blev døbt, samarbejdede han med Bremerkirken, han blev døbt efter den tyske konges sejr over ham, han fyldte hele Norden med præster og kirker, mindet om ham vil leve i Bremen, og Adam kan slutte sin fremstilling således: »Han blev uskyldig såret og forjaget for Christi skyld, men han vil, det håber jeg ikke komme til at savne martyrkrønen«. Det er Niels Lunds store fortjeneste, at han påviser ærkebiskopkrønikens karakter af politisk pamflet og den klare tendens i skildringen af Harald: sammenkoblingen mellem Bremerkirkens indsats og den glørværdige Harald. De mere samtidige kilder viser imidlertid intet om et samarbejde mellem Bremersædet og den danske konge.

Når Niels Lund herpå betvivler samtlige Adams oplysninger om Haralds endeligt, får han det vanskeligere. Han finder det ikke sandsynligt, at Harald flygtede til det hedenske Jumne, det havde været rimeligere at flygte til de kristne abodriter. Og heller ikke sandsynligt, at hans mænd kunne lade ham begrave i Roskilde, når Sven beherskede landet. Lunds analyse er her fyldt med sandsynlighedsbetragtninger, hypotetiske antagelser og fornuftsrationer. Det er da muligt, han har ret, men han fremskaffer ikke noget bevis imod Adams oplysninger. Når dette er sagt, skal jeg atter fremhæve den lille bogs store fortjeneste, påvisningen af Adams stærkt tendentiøse fremstilling af Haralds liv og død. I øvrigt er bogen velskrevet og spændende og nydeligt trykt. I litteraturlisten savnes en henvisning til Aage Trommers afhandling fra

1957, som blandt andet påpeger den politiske tendens i Adams krønike.

Erik Ulsig

Vivian Etting: *Fra fællesskab til blodbad. Kalmarunionen 1397-1520.* (Gyldendal, 1998). 231 s., 238 kr.

Vivian Etting, der blandt andet er forfatter til en bog om Margrete den Første, har også villet deltage i fejringen af Kalmarunionens 600-års jubilæum. Imidlertid kan det være svært for af andre ting travlt optagne historikere at nå at overholde deadlines. Det gælder naturligvis også for dem, der bidrager til den voksende historiske jubilæumsindustri, så denne bog udkom den 6. oktober 1998 og bærer endda præg af hastværk.

Skelettet i bogen udgøres, naturligt nok, af en kortfattet oversigt over den ganske indviklede politiske historie i de 123 år, Kalmarunionen »eksisterede« med samt forhistorien. Reelt eksisterende var den politiske forening af de tre riger nu kun i perioderne 1389-1448, 1457-71 med afbrydelser, 1497-1501 samt 1520-21, og hvis man ser bort fra tiden før 1397 samt de perioder under Christian I, hvor Karl Knutsson var konge af Sverige, bliver kun ca. halvdelen af de 123 år tilbage. På dette skelet anbringes forskellige dele med mere kødfylde – fortrinsvis af kulturhistorisk art. Det er tydeligt, at dette stof i langt højere grad har forfatterens interesse, og her kan hun da også lejlighedsvis bidrage med nye eller mindre kendte oplysninger og synspunkter. Spændende er således et kapitel om de konge- og dronningekroner, Erik af Pommern skænkede til Vadstena Kloster. Der argumenteres for sandsynligheden af, at den mest pragtfulde af kronerne var medbragt af dronning Philippa fra hendes hjemland England, hvorefter forfatteren på baggrund af en indgående sam-